

מוקצה שיבש ושמן שריפה

- שאילתות דרב אחאי פרשת בשלה שאילתא מז
ברם צריך אילו גרוגרות וצימוקים דאסקינן ליבושינהו ויבישו בין השמשות ולא הוה ידע בהון
דיבישו והוה מקצאן וקיימון מדעתיה למחר כי ידע בהון דיבישו מי שרי לאכילה אי לא מי אמרינן
בתר דעתיה אזלינ' וגברא הוה מקצן מדעתיה או דילמא בתר אוכלא אזלינן ואוכלא הא איתחזי
ת"ש דאמר רב כהנא מוקצה שיבש ואין הבעלים מכירין בו מותר אלמא בתר אוכלא אזלינ' וכן
הילכתא.
- 8 תלמוד ירושלמי מסכת ביצה פרק א
מתני' ביצה שנולדה ביום טוב בית שמאי אומרים תיאכל ובית הלל אומרים לא תיאכל: גמ' מה
טעמון דבית שמאי מוכנת היא על גב אמה מה טעמון דבית הלל נעשית כמוקצה שיבש ולא ידע בו
אילו מוקצה שיבש ולא ידע בו שמא אינו אסור
- 12 תלמוד ירושלמי מסכת ביצה פרק א [דף נס טור ד]
ר' זעורה בעי קערה שחקקה קוף מהו רבי יוסה בי ר' בון אמר איתפלגון ר' זעורה ורב המנונא חד
אמ' אסור וחרנה אמ' מות' מ"ד אסור נעשה כמוקצה שיבש ולא ידע בו מ"ד מות' נעשה כטבל
שתיקנו שוגג מ"ד מותר [דף ס טור ג] מהו לשתמש על גב מקומה כך אנו אומרים אסור לשתמש על
גבי קרקע
- 16 תלמוד ירושלמי (ונציה) מסכת ביצה פרק ד [דף טב טור ב]
רבי יעקב בר אחא בשם רבי יסא מוקצה שיבש אסור ליגע בו רבי אמר לרבי שמעון בריה עלה והבא
לנו גרוגרות מן העלייה אמר ליה ואינו אסור משום מוקצה אמר ליה ואדיין את לזו אין לך אסור
משום מוקצה אלא תאנים וענבים בלבד אמר רבי שמואל בר סוסרטאי מפני שהן מסריחות בנתיים
- 24 בית הבחירה למאירי מסכת ביצה דף כו עמוד ב
נחלקו בגמ' במוקצה לחצי שבת בין לר' יהודה בכל מוקצה בין לר' שמעון במה שהוא אסור במוקצה
כגון גרוגרות וצימוקים ודומיהן אם הוא מוקצה אם לאו וענין מוקצה לחצי שבת הוא דבר שהיה
ראוי בין השמשות ונדחה לאיזו סבה מקצת היום וחזר ונראה כגון גרוגרות וצימוקים שעל הגג
שנתיבשו כל צרכן בין השמשות והיו ראויות לאכילה ומשקדש היום נפלו עליהן גשמים ונתפחו
ואח"כ חם השמש עליהם וחזרו ונראו בשבת עצמו וכן כל כיוצא בזה נחלקו בגמרא אם מותרין
לאחר שנראו אם לאו וקצת מפרשים חדשו בדין זה דברים ולדעתנו כלל הדברים בענין זה לפי מה
שביררנו בפירושונו הוא שכל דבר הראוי בין השמשות ולא נדחה מותר בשבת בלא שום הכנה והזמנה
הואיל ולא לשם אוצר הוא מניחן ואפילו לא ידעו הבעלים באותן הפירות בין השמשות שהם ראויות
הואיל ולמחר הבינו מתוך יבשותן שבין השמשות היו ראויות מותרות אף על פי שלא הזמינם והוא
שאמרו מוקצה שיבש ואין הבעלים מכירין בו מותר לא היו ראויות בין השמשות כגון שלא יבשו כל
צרכן אף על פי שלמחר נגמר יבשותן והן ראויות אסורות אפילו עיין בהם בין השמשות והכיר בהן
שלמחר יהיו ראויות והזמינם אין הזמנה מועלת ואינו דומה לסוכה רעועה שהתנה בה שמותר בעציה
לכשתפול כמו שיתבאר למטה שסוכה רעועה הכנתה נכרת לכל אבל זו אינה נכרת לכל ולפיכך אף
הזמנה אינה מועלת בהם ואפילו רישם מה שהכין בהם ויש מי שמתיר בזה ברישום ודבריהם נראין
ממה שאמרו בפרק המביא ל"ד ב' עומד אדם על המוקצה וכו' וחכמים אומרים עד שירשום כמו
שיתבאר שם לא היו ראויות בין השמשות ולא היה יבשותן קרוב לגמרו כל כך שיהו ראויות בשבת

אף אלו שמתירין בשלפניה ברשום מודים שבאלו אין הזמנה ורישום מועילים בהם שבטלה דעתו
אצל כל אדם ויש מתירין אף בזו ברישום ואין דעתי נוטה לדבריהם :

40 תלמוד בבלי מסכת שבת דף כג עמוד ב
ולא בשמן שריפה וכו'. מאי שמן שריפה? אמר רבה: שמן של תרומה שנטמאה. ואמאי קרו לה שמן
שריפה - הואיל ולשריפה עומד. ובשבת מאי טעמא לא - מתוך שמצוה עליו לבערו, גזרה שמא יטה.
אמר ליה אביי: אלא מעתה, ביום טוב לישתרי! אלמה תנן: אין מדליקין בשמן שריפה ביום טוב! -
44 גזרה יום טוב אטו שבת. רב חסדא אמר: לשמא יטה - לא חישינן. אלא, הכא ביום טוב שחל להיות
ערב שבת עסקינן, לפי שאין שורפין קדשים ביום טוב, והא מדקתני סיפא אין מדליקין בשמן שריפה
ביום טוב מכלל דרישא לאו ביום טוב עסקינן! - אמר רב חנינא מסורא: מה טעם קאמר: מה טעם
אין מדליקין בשמן שריפה ביום טוב - לפי שאין שורפין קדשים ביום טוב. תניא כוותיה דרב חסדא:
48 כל אלו שאמרו אין מדליקין בהן בשבת - מדליקין בהן ביום טוב, חוץ משמן שריפה, לפי שאין שורפין
קדשים ביום טוב.

52 תלמוד בבלי מסכת שבת דף כד עמוד ב
משנה. אין מדליקין בשמן שריפה ביום טוב. רבי ישמעאל אומר: אין מדליקין בעטרן, מפני כבוד
השבת. וחכמים מתירין בכל השמנים; בשמן שומשמן, בשמן אגוזים, בשמן צנונות, בשמן דגים,
בשמן פקועות, בעטרן ובנפט. רבי טרפון אומר: אין מדליקין אלא בשמן זית בלבד.
גמרא. מאי טעמא? - לפי שאין שורפין קדשים ביום טוב. מנהגי מילי? - אמר חזקיה, וכן תנא דבי
חזקיה: אמר קרא ולא תותירו ממנו עד בקר והנתר ממנו עד בקר, שאין תלמוד לומר עד בקר, מה
תלמוד לומר עד בקר - בא הכתוב ליתן לו בקר שני לשריפתו. אביי אמר: אמר קרא עלת שבת בשבתו
56 - ולא עולת חול בשבת, ולא עולת חול ביום טוב. רבא אמר: אמר קרא הוא לבדו יעשה לכם, הוא -
ולא מכשירין, לבדו - ולא מילה שלא בזמנה, דאתיא בקל וחומר. רב אשי אמר: (שבת) שבתון.
ביום טוב הוא דאסיר, הא בחול - שפיר דמי, מאי טעמא? - אמר רב: כשם שמצוה לשרוף הקדשים
שנטמאו, כך מצוה לשרוף את התרומה שנטמאת. ואמרה תורה: בשעת ביעורה תיהני ממנה. היכן
60 אמרה תורה? - מדרב נחמן. דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוב: אמר קרא ואני הנה נתתי לך את
משמרת תרומתי - בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה טהורה ואחת תרומה טמאה. ואמר
רחמנא לך - שלך תהא, להסיקה תחת תבשילך.

64 תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שבת פרק ב הלכה א
ולא בשמן שריפה. אמר רב חסדא זאת אומרת שאסור להצית את האור במדורת קדשים והיא
דליקה והולכת בשבת. והא תנינן ומאחיזין את האור במדורת בית המוקד ובגבולים כדי שיצת האור
ברובן. אייר יוסה בשבת כתיב [שמות כ י] לא תעשה כל מלאכה. נעשית היא מאיליה. ברם הכא
68 התורה אמרה אין שורפין את הקדשים ביום טוב. ואין צריך לומר בשבת. מה חמית לומר כן [שם
יב י] לא תותירו ממנו עד בוקר והנתר ממנו עד בוקר באש תשרפו אחר שני בקרים. א' בוקרו של
ט"ו ואחד בוקרו של י"ו. וכתוב [ויקרא ז יז] והנתר מבשר הזבח ביום השלישי באש ישרף.

72 חידושי הרמב"ן מסכת שבת דף כג עמוד ב
אייל אביי אלא מעתה בייט לישתרי. איכא דקשיא ליה ולימא ביום טוב אסור משום שאין שורפין
קדשים ביום טוב, דמדליקין ביום טוב ביומיה ממש הוא דקתני, אבל רישא דקתני אין מדליקין גבי
שבת כיון דמע"ש הוא מדליק הוה שרי אי לאו משום גזירה דהטייה, ומפרקי רבנן ז"ל דרבה ואביי
תרוייהו ס"ל שאין בתרומה משום שריפת קדשים ביי"ט שלא אמרו אלא בקדשים שאסור ליהנות

76 **מהן בשעת שריפתן דהויא לה הדלקה שלא לצורך, אבל תרומה כיון שמותר ליהנות ממנה בשעת שריפה ובדרך הנאתו הוא מבערה אף בי"ט מותר להדליק בה, והא דאמרינן לקמן (כ"ד ב') מ"ט לפי שאין שורפין קדשים בי"ט אליבא דר"ח איתמר דהא תניא כוותיה, ואף על גב דאיירי עלה אביי ואמר איהו בה טעמא, אין שורפין אמר אבל לאו משום דאיהו סבר לההוא טעמא [א] דמתניי, וליכא למימר דאביי לא סבר לה כרבה דאי הוה סבר אביי שיש בשריפת שמן שריפה בי"ט משום שריפת קדשים מאי הוה קשיא ליה עליה דרבה אלא מעתה בי"ט לישתרי הא לא שמיע ליה מיניה דרבה דלית ביי משום שריפת קדשים, דאיהו לא אמר טעמא אלא גבי שבת מפני שהוא מדליק בערב שבת ואין זה שורף בשבת כלום, ובודאי אפשר למימר דאביי סבר שאילו היה בו משום שריפת קדשים אף (מע"ט) [מבעו"י] אסור כיון שעיקר השריפה בשבת, ובירושלמי נמי איכא דסבר הכי, ולא דמיא להדלקת נר דחולין דהכא הבערה גופה חשיבא ליה מלאכה, ולפיכך תאמר דאביי אליבא דרבה אקשי ולא משום דסבר ליה כותיה, אלא מיהו כיון דחזינא ליה לר"ח דאית ליה משום שריפת קדשים ואפ"ה מבע"י שרי והוא צריך לדחוקי נפשיה ולאוקומה למתניי' בי"ט שחל להיות בע"ש אי אפשר לומר דפליג אביי בהא, דלפום סוגיין משמע דמילתא ברירא היא גבייהו דכו"ע דמבע"י לית בה משום שריפת קדשים אף על פי שהוא הולך ודולק בי"ט ובשבת, ובירושלמי פליגי אגמ' דילן והתם נמי פליגי בהך סברא.**

92 **ומסתברא לי דאפי' לרב חסדא דאמר משום שריפת קדשים, גזירה דרבנן בעלמא הוא דומיא דשאר אבא מדאורייתא שרי לכ"ע, ודאמרינן לקמן מה"מ, אין שורפין קדשים אמרינן אבל שמן שריפה דמתניי' ודאי מדרבנן הוא שלא לחלוק בשריפת קדשים, דחזינא לכולהו קראי דמייתי לקמן דליכא לאוכוחי מינייהו אלא קדשים שאין אדם נהנה מהן, וכ"ש לרב אשי דאמר שבתון עשה הוא ואין עשה דוחה ל"ת ועשה דהא לאו דחייה הוא, ועיקרא דהך שמעתא איתמר בפי' כיצד צולין אשריפת קדשים דעלמא דתנן העצמות והגידין והנותר ישרפו בששה עשר והוינן בה וניתי עשה ונדחי ל"ת אמר חזקיה וכו', שמעתין התם עיקר והכא משום גררא דהתם וגזירה בעלמא מדרבנן, ורש"י ז"ל כתב עלה דההיא ואף על גב דהדלקת נר בי"ט מלאכה המותרת היא הואיל ובהבערת שאר קדשים שאין נהנין נאסרה גם זו לא יצאת מן הכלל, ואיני יודע לטעם זה טעם שאלו היה הכתוב מפרש שאין שורפין קדשים היה אפשר בדרך דילמא למימר שהכל בכלל אבל אם הכתוב מזהיר שלא לחלל י"ט במלאכה שאינה צריכה היאך יהא בכללה מלאכה הצריכה, אלא מדרבנן היא וכדאמרן, אבל בפי' אין צדין (כ"ז ב') מצאתי שכתב רש"י ז"ל אף על גב דהדלקת הנר בי"ט צורך אכילה הוא ומותר ואפ"ה בשמן שריפה לא דגזירת הכתוב היא שאין קדשים טמאין מתבערין בי"ט דרחמנא אחשביה להבערתן דכתיב באש ישרף הלכך מלאכה הוא, פיי לפירושו משום דעיקר כוונתו של אדם בשריפה זו למצוה של גבוה וצורך הדיוט ממילא הוא דאתי, ובתוספות מייתי לה מנדרים ונדבות דאיכא מאן דאמר אין קרבין בי"ט משום דכתיב לכם ולא לגבוה והתם צורך הדיוט נמי הוא דאכלי כהנים ובעלים חלקן וכיון דעיקר המלאכה לשם המצוה ומינה הוא דמתהני הדיוט אסור, ומאן דשרי טעמא מפרש התם שלא יהא שולחנך מלא ושלחן רבך ריקם, ואף על פי שיש לדון אחר ראייה זו אפשר שהוא כן כדברי רש"י ז"ל.**

80

84

88

100

104

108